

**SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN ASETUS TYÖTERVEYSHUOLLON
ERIKOISLÄÄKÄRIKOULUTUKSEN KUSTANNUKSIIN VALTION VAROISTA
VUONNA 2022 MYÖNNETTÄVÄSTÄ AVUSTUKSESTA****1 Nykytila ja ehdotetut muutokset**

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus liittyy 1.1.2020 voimaan tulleeseen lakiin työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain muuttamisesta (1109/2019), jäljempänä *rahoituslaki*. Rahoituslaki on voimassa toistaiseksi.

Asetus sisältää säännöksiä määrärahan kohdentamisesta, hakemisesta ja sen käyttämiseen liittyvien selvitysten antamisesta. Viimeksi annettu, vuotta 2021 koskeva asetus (1170/2020) on voimassa vuoden 2021 loppuun. Avustus kohdentuu yliopistoille ja Työterveyslaitokselle sekä yksityisille terveystalvejen tuottajille ja työnantajien ylläpitämille terveysasemille käytettäväksi työterveyshuollon erikoislääkärikoulutukseen, sen koordinaatioon ja kehittämiseen. Avustuksen käyttöä hallinnoi Työterveyslaitos, joka noudattaa maksatuksessa ja muussa hallinnoinnissa taloushallinnon ohjesääntöään. Hallinnointia toteuttaessaan Työterveyslaitos noudattaa yliopistojen hyväksymiä työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen määräyksiä ja yliopistojen työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen koordinaatioryhmän sisällöllisiä ohjeita.

Nyt annettavalla asetuksella Työterveyslaitokselle myönnetään valtion talousarvion rajoissa valtion varoista avustusta niihin kustannuksiin, jotka aiheutuvat yliopistoille, yksityisille terveystalvejen tuottajille ja työnantajien ylläpitämille terveysasemille sekä Työterveyslaitokselle niiden antamasta työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta. Avustuksen käyttö voi jatkua usealle vuodelle. Avustusten eriteltyt käyttötarkoitukset käyvät ilmi jäljempänä olevista yksityiskohtaisista perusteluista.

Valtion talousarviossa avustus vuodelle 2022 on 2 900 000 euroa.

2010-luvulta lähtien on valmistunut vuosittain noin 40–50 työterveyshuollon erikoislääkäreitä ja määrän on arvioitu pysyvän samalla tasolla myös tulevina vuosina. Korvauslaskelmissa on huomioitu, että koulutusjärjestelmässä jo olevan noin 900 erikoistuvan koulutus pystytään turvaamaan ja ottamaan uusia erikoistujia koulutusjärjestelmään.

2 Maksatusmenettely

Yliopistoille maksatus tapahtuu ennakosuorituksena. Lopullinen korvaus koulutuksesta aiheutuneista kustannuksista määräytyy yliopiston tekemän selvityksen perusteella. Lopullisessa suorituksessa huomioidaan ennakko, jolloin yliopistoille maksetaan joko puuttuva osuus korvauksista tai peritään pois liikaa maksettu.

Työterveyslaitokselle maksatus tapahtuu toteutuneiden kustannusten perusteella. Avustuksesta maksetaan kustannusarvion perusteella kuukausittain ennakkoa, joka huomioidaan vuoden lopulla lopullisessa maksatuksessa.

Yksityisille terveystalvejen tuottajille ja työnantajan ylläpitämille terveysasemille maksetaan korvaus toteutuneista kustannuksista jälkikäteen puolivuositain kirjallisen hakemuksen perusteella.

3 Tarkastusoikeus

Rahoituslain 3 b §:n 4 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriöllä on oikeus tarkastaa Työterveyslaitoksen ja korvausta saaneiden toimintaa ja Työterveyslaitoksella on oikeus tarkastaa korvausta saaneiden toimintaa korvausten oikeellisuuden valvomiseksi.

4 Valmistelu

Asetus on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä yhteistyössä Työterveyslaitoksen sekä asetuksessa mainittujen yliopistojen kanssa. Asetusehdotuksesta on pyydetty lausunnot Työterveyslaitokselta sekä Helsingin, Turun, Tampereen, Itä-Suomen ja Oulun yliopistoilta.

Helsingin, Tampereen, Itä-Suomen ja Oulun yliopistot sekä Työterveyslaitos ovat antaneet lausuntonsa. Niissä ne ovat ilmoittaneet kannattavansa asetusehdotusta.

Yliopistot ovat lausunnoissaan esittäneet yhteisesti valmisteltuja muutosesityksiä. Ne esittävät, että asetusehdotuksen 2 §:n 1 momenttia tulisi muuttaa siten, että sellaisessa tapauksessa, jossa yhden kliinisen opettajan tai yliopisto-opettajan palkka- ja muut kustannukset eivät tule täysimääräisesti käytetyksi, kyseinen yliopisto voi käyttää ylijäävää osuutta 2 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin yliopistojen yhteisestä virtuaaliyliopistosta tai muusta erikoislääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin. Jotta avustuksen käyttö ja kustannusten seuranta olisi mahdollisimman läpinäkyvää, asetusehdotuksessa on säilytetty rakenne, jossa korvattavat kustannukset on jaettu palkkakuluihin sekä virtuaaliyliopiston ja muihin kuluihin eikä näitä kustannuksia ole mahdollista sekoittaa keskenään. 2 §:n 1 momentin tarkoitus on mahdollistaa kullekin yliopistoille yhden kliinisen opettajan resurssi, ja edellisten vuosien toteutuneiden kustannusten perusteella voidaan arvioida 79 000 euron riittävän tähän tarkoitukseen. Yliopistoille 2 §:n 1 momentin nojalla korvattavat kliinisten opettajien palkkakulut ovat vuosina 2018–2020 alittaneet säädetyn enimmäismäärän 60 000–100 000 eurolla. Samassa momentissa on jo ehdotettu säädettäväksi myös, että yliopistot voivat sopia 2 § 1 momentin korvauksien siirtämisestä toisilleen, mikä tuo lausunnoissa toivottua joustavuutta varainkäyttöön. Virtuaaliyliopistosta aiheutuvat ja muut 2 §:n 3 momentin nojalla korvattavat kustannukset ovat alittaneet vuosina 2018–2020 korvattavan enimmäismäärän 50 000–90 000 eurolla, millä perusteella voidaan arvioida tähän tarkoitukseen esitettävän summan olevan riittävällä tasolla.

Yliopistot esittävät myös, että asetusehdotuksen 4 § 1 momentista poistetaan kuntoutuslaitoksessa suoritettava kliininen palvelu korvattavien koulutusjaksojen joukosta, sillä yliopistojen uuden linjauksen mukaan kuntoutuslaitoksissa ei enää toteuteta työterveyshuollon erikoislääkäritutkintoon sisällytettäviä kliinisen koulutuksen jaksoja, vaan ainoastaan työkyvyn arviointi- ja kuntoutusjakson koulutusta. 4 §:ää on korjattu tältä osin yliopistojen esityksen mukaiseksi.

Lisäksi yliopistot huomauttavat, että työterveyslääkärikoulutukseen varattavan avustuksen riittävyyttä tulee arvioida suhteessa koulutus- ja palvelujärjestelmän muutoksiin ja toiminnan laajentuminen tarkoittaa 2,9 miljoonan euron kokonaissummassa tasokorotuksen tarvetta valtakunnallisesti. Myös Työterveyslaitos huomauttaa, että valtion talousarviossa varattavaa kokonaissummaa tulisi tulevaisuudessa tarkastella.

Asetusehdotusta käsiteltiin 25.11.2021 työterveyshuollon neuvottelukunnassa, jossa sitä on puollettu.

Asetusta ei ole tarkastettu oikeusministeriön laintarkastuksessa, koska tehdyt lakitekniset muutokset ovat vähäisiä vuoden 2021 asetukseen verrattuna.

5 Voimaantulo

Nyt annettavan asetuksen olisi tarkoitus tulla voimaan 1 päivänä tammikuuta 2022 ja olla voimassa 31 päivään joulukuuta 2022. Asetusta sovellettaisiin ajalta 1.1.–31.12.2022 maksettaviin korvauksiin.

6 Yksityiskohtaiset perustelut

1 §. *Avustus työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen kustannuksiin.* Pykälän mukaan rahoituslain nojalla valtion varoista Työterveyslaitokselle suoritettavan korvauksen määrä olisi 64 700 euroa kutakin yksittäistä suoritettua työterveyshuollon erikoislääkäriin koulutusta kohden.

2 §. *Avustuksen kohdentaminen yliopistoille.* Pykälän 1 momentin mukaan Työterveyslaitos voisi maksaa yliopistoille korvausta niiden antamasta työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta. Sosiaali- ja terveysministeriön kautta osoitettu rahoitus työterveyshuollon erikoislääkärikoulutukseen on tarkoitettu kokonaisuudessaan lisärahoitukseksi varsinaiseen toimintaan. Välilliset kustannukset yliopiston tulee kattaa omasta rahoitusosuudestaan. Momentti vastaisi asiasisällöltään tältä osin asetuksen 1170/2020 2 §:n 1 momenttia. Työterveyslaitos voisi maksaa rahoituslain nojalla saamastaan avustuksesta kullekin yliopistolle työterveyshuollon kliinisen opettajan tai yliopisto-opettajan tehtävän palkkaus- ja muihin tehtävän hoidon kannalta välttämättömiin kustannuksiin enintään 79 000 euroa, mikä olisi 2 000 euroa vähemmän kuin edellisvuonna. Yliopistojen työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen koordinaatiotyöryhmän yhteisesti sopiessa korvauksia voitaisiin siirtää myös yliopistolta toiselle.

Yliopisto-opettajan tehtävään valittavalta edellyttäisiin työterveyshuollon erikoislääkäriin pätevyyttä. Jollei tehtävään ole saatavissa pätevää henkilöä, voi tehtävää hoitaa tilapäisesti myös työterveyshuoltoon erikoistuva lääkäri.

Pykälän 2 momentin mukaan Työterveyslaitos voisi maksaa korvauksen saatuaan yliopistoilta kirjallisen selvityksen työterveyshuollon kliinisen opettajan tai yliopisto-opettajan tehtävistä aiheutuvista palkkaus- ja muista kustannuksista.

Pykälän 3 momentin perusteella Työterveyslaitos voisi maksaa lisäksi kaikille viidelle yliopistolle yhteensä käytettäväksi muihin erikoislääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin ja yliopistojen yhteisen virtuaaliyliopiston toiminnasta aiheutuviin kustannuksiin korvausta vuonna 2022 enintään 360 000 euroa, mikä olisi 40 000 euroa vähemmän kuin edellisvuonna näihin myönnetty korvaus. Korvaus olisi tarkoitettu käytettäväksi muun muassa työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen opetuksesta, tiedottamisesta sekä opetusmateriaalin tekemisestä aiheutuviin kustannuksiin.

Jos 2 ja 3 momentissa tarkoitetuissa selvityksissä annetut tiedot muuttuvat, yliopiston on välittömästi ilmoitettava asiasta Työterveyslaitokselle.

3 §. *Avustuksen kohdentaminen Työterveyslaitokselle.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin rahamäärästä, jonka Työterveyslaitos enintään saisi käyttää itse antamansa työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin. Vuonna 2022 summa olisi enintään 1 120 000 euroa, mikä olisi saman verran kuin edellisvuonna.

Avustus käytettäisiin: 1) enintään kolmen työterveyshuollon erikoislääkärikoulutusta antavan erikoislääkäriin toimen palkkaus- ja muihin kustannuksiin, 2) enintään yhdentoista työterveyshuollon erikoislääkäriin erikoistumistoimen palkkaus- ja muihin kustannuksiin ja 3) koulutus-työpaikoilla tapahtuvan erikoislääkärikoulutuksen koordinointiin korvaukseksi työterveyshuollon kliinisille opettajille tai yliopisto-opettajille näiden työpanoksen käytöstä, työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen seurantaan ja kehittämiseen.

Pykälän 2 momentin mukaan Työterveyslaitos ei voisi käyttää 1 momentissa tarkoitettua avustusta niihin kustannuksiin, joihin se saa Työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain (159/1978) 3 §:n 1 momentin mukaista valtionosuutta.

4 §. *Avustuksen kohdentaminen yksityisille terveyspalvelujen tuottajille ja työnantajan ylläpitämille terveysasemille.* Pykälän 1 momentin mukaan Työterveyslaitos voisi hakemuksesta maksaa rahoituslain nojalla saamastaan avustuksesta korvausta yksityisille terveyspalveluiden tuottajille ja työnantajan ylläpitämille terveysasemille niiden antaman työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen kustannuksiin enintään 750 euroa yliopiston hyväksymän koulutusohjelman mukaista koulutuskuukautta ja kutakin koulutuksessa ollutta lääkäriä kohden korvauk-

sen enimmäismäärän 1 025 000 euron puitteissa, mikä on 50 000 euroa enemmän kuin edellisvuonna. Säännös rajaisi koulutuskustannuksista aiheutuvat menot valtion vuoden 2022 talousarvion mukaisiksi.

Pykälän 2 momentin mukaan yksityisen terveystalouden tuottajan tai työnantajan ylläpitämän terveysaseman tulisi jakaa saamansa korvaus kutakin koulutettavaa lääkäriä ja koulutuskuukautta kohden siten, että kouluttajana toimivalle erikoislääkärille maksettaisiin työterveyshuoltoon erikoistuvan lääkärin ohjauksesta enintään 600 euroa enintään kolmen erikoistuvan lääkärin ohjauksesta kalenterikuukautta kohti. Lisäksi korvattaisiin toteutuneet lakisääteiset palkkasivukustannukset, enintään 150 euroa ohjattavaa lääkäriä ja kuukautta kohti. Korvaussumma on sama kuin vuonna 2021.

Yhdellä kouluttajalääkärillä voisi olla ohjattavanaan kolme erikoistuvaa lääkäriä kalenterikuukautta kohti. Koulutuskorvausta maksettaisiin edellisessä kappaleessa olevan enimmäismäärän mukaan silloin, kun ohjattava lääkäri toimii kokopäiväisenä erikoistujana. Mikäli ohjattava lääkäri toimii osa-aikaisena, ohjauksesta maksettavaa korvausta pienennettäisiin osa-aikaisuutta vastaavalla prosentiosuudella. Osa-aikaisena toimittaessa koulutukseen käytettävä kalenteriaika vastaavasti pitenisi.

5 §. Yksityisille terveystalouksien tuottajille ja työnantajan ylläpitämillä terveysasemilla suoritettavien korvausten hakeminen. Pykälän 1 momentin mukaan yksityisten terveystalouksien tuottajien ja työnantajien ylläpitämien terveysasemien olisi haettava Työterveyslaitokselta 4 §:ssä tarkoitettua korvausta kirjallisesti jälkikäteen viimeistään kolmen kuukauden kuluttua kulloisenkin puolivuotiskauden päätyttyä.

Pykälän 2 momentin mukaan hakemuksen hyväksymisen edellytyksenä olisi, että yliopisto ja koulutuspaikka ovat tehneet koulutettavien lääkäreiden toimimisesta kyseisessä koulutuspaikassa kirjallisen koulutuspaikkasopimuksen.

Pykälän 3 momentin mukaan koulutuspaikkasopimuksen jäljennös olisi liitettävä hakemuksen yhteyteen.

6 §. Koulutuspaikkasopimuksen sisältö. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin koulutuspaikkasopimuksen vähimmäisisällöstä. Koulutuspaikkasopimuksessa olisi mainittava koulutettavien lääkäreiden määrä ja nimettävä yksi tai useampi yliopiston hyväksymä kouluttaja siten, että koulutettavan lääkärin tulisi olla työterveyshuollon erikoislääkäri tai kuntoutuslaitoksen osalta tarvittaessa työterveyshuollon koulutusohjelman vastuuhenkilön hyväksymä muun soveltuvan alan erikoislääkäri. Lisäksi yhdellä kouluttajalla saisi olla ohjattavanaan kerrallaan kalenterikuukautta kohti enintään kolme erikoistuvaa lääkäriä, mitä 4 §:n yksityiskohtaisissa perusteissa on kuvattu tarkemmin. Kouluttajan tulisi säännöksen mukaan sitoutua antamaan koulutettavalle lääkäriä henkilökohtaista koulutusta kaksi tuntia viikossa yliopiston hyväksymän koulutusohjelman mukaisesti.

7 §. Tietojen muuttuminen. Hakemuksessa annettujen tietojen muuttuessa asiasta on välittömästi ilmoitettava Työterveyslaitokselle.

8 §. Avustuksen käyttöön liittyvät selvitykset. Pykälän 1 momentin mukaan yliopistojen tulisi antaa Työterveyslaitokselle vuotta 2022 koskevan rahoituslain 3 b §:n 3 momentissa tarkoitettu selvitys vuoden 2023 maaliskuun loppuun mennessä kirjallisesti.

Pykälän 2 momentin mukaan yksityisten terveystalouksien tuottajien ja työnantajan ylläpitämien terveysasemien tulisi antaa Työterveyslaitokselle rahoituslain 3 b §:n 3 momentissa tarkoitettu selvitys korvaushakemuksen yhteydessä.

Pykälän 3 momentin mukaan Työterveyslaitoksen tulisi antaa sosiaali- ja terveysministeriölle vuotta 2022 koskevat rahoituslain 3 b §:n 3 momentissa tarkoitettut selvitykset ja yhteenveto vuoden 2023 joulukuun loppuun mennessä kirjallisina.

9 §. Voimaantulo. Asetuksen olisi tarkoitus tulla voimaan 1 päivänä tammikuuta 2022, ja se olisi määräaikaisena voimassa 31.12.2022 asti. Asetusta sovellettaisiin ajalta 1.1.-31.12.2022 maksettaviin korvauksiin.